

Shavei Israel

For our lost brethren

Chanukowe światło dla społeczności Żydów w Polsce

Shavei Israel, Heichal Shlomo, 58 King George Street, 4th floor, Jerusalem 94262 ISRAEL
Tel: 972-2-625-6230 / Fax: 972-2-625-6233 / <http://www.shavei.org> / office@shavei.org

“לבלתי ידח ממנו נידח” (ש”ב י”ד – י”ז)

Listopad 2009
Kislew 5770

Drodzy Przyjaciele,

Szawei Israel z wielką przyjemnością prezentuje ten oto krótki przewodnik w języku polskim, po święcie Chanuka: historii, prawach i zwyczajach związanych z tym wyjątkowym świętem. Znajdziemy tu również teksty piosenek śpiewanych tradycyjnie na Chanukę, oraz przepisy na świąteczne potrawy.

Przewodnik napisany i opracowany został przez wysłannika Szawei Israel do Wrocławia – Rabina Icchaka Rapaporta, część tekstów przetłumaczona została przez Danielę Malec. Publikacja ta jest jednym z działań składających się na prowadzone przez Szawei Israel starania o pomoc dla „ukrytych Żydów” Polski, pomoc w ich powrocie do korzeni.

Jedną z najważniejszych lekcji, jaką niesie ze sobą Chanuka jest nauka o potrzebie jedności w naszym narodzie. Conocne zapalanie Chanukiji symbolizuje tę prawdę – pomimo, że każda z lampek stoi indywidualnie, wszystkie lampki są też połączone u podstawy świecznika. Uczymy się dzięki temu, że, mimo iż pochodzimy możemy z różnych środowisk czy miejsc na świecie, ostatecznie jesteśmy jednym ludem, zjednoczonym w służbie B-gu.

W ostatnich latach coraz więcej Polaków odkrywa swe żydowskie pochodzenie, a odkrycie to pociąga za sobą próby odzyskania cennego dziedzictwa, które tak brutalnie zostało zabrane im i ich przodkom.

Mamy nadzieję, że książeczka ta, przysłuży się nowemu pokoleniu polskich Żydów, pomoże w świętowaniu Chanuki z radością, w zdobyciu lepszego zrozumienia naszej odwiecznej wiary, jej wierzeń i zasad.

Z błogosławieństwami ze Świętego Miasta Jerozolima,

z poważaniem

Michael Freund
Przewodniczący, *Szawei Israel*

היכל שלמה, רח' המלך ג'ורג' 58, ירושלים 94262, טל: 02-6256230 פקס: 02-6256233
Heichal Shlomo, 58 King George St, Jerusalem 94262 Israel Tel: 972-2-625-6230 Fax: 972-2-625-6233

CHANUKOWY CUD

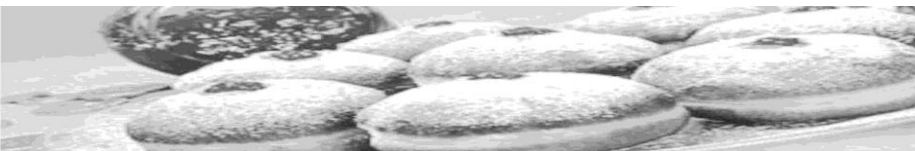
W drugim wieku BCE, panujący na terenie Izraela władca z dynastii syryjsko-greckiej Antiochus podjął wysiłki zmierzające do oderwania Żydów od judaizmu, mając nadzieję, że przejmą oni kulturę helleńską. Aby to osiągnąć, za nielegalne ogłosił wszelką praktykę religijną, włączając w to studia nad Torą i Talmudem, co niszczyło życie żydowskie. W pewnym momencie wydawało się, że plan Antiochusa osiągnął pełen sukces – wielu Żydów opuściło tradycję swych ojców, ożeniło się z Greczynkami i przyjęło greckie imiona.

W odpowiedzi na te wydarzenia niewielka grupa Żydów uciekła na wzgórza Judei, ogłaszając rewoltę przeciwko dekretom Antiochusa. Ta mała grupa Żydów wiernych swej wierze, prowadzona przez Matitjahu i jego syna, Judę, prowadziła partyzancką walkę z syryjską armią.

Chcąc stłumić powstanie Antiochus wysłał przeciw rebeliantom dobrze opancerzone wojska – jednak Makabejczycy odnieśli sukces, pokonując garstką wojowników tysiące żołnierzy i usuwając Syryjczyków z terenów Judei.

Żydowscy bojownicy weszli do Jerozolimy w miesiącu Kislew, roku 164 BCE i znaleźli tam Świątynię w stanie zniszczenia i zbezczeszczenia. Makabejczycy oczyścili rytualnie Beit Hamikdasz i ponownie uświęcili w dniu 25 Kislew.

W momencie, w którym chcieli zapalić Menorę, rozejrzeli się oni po Świątyni w poszukiwaniu czystej rytualnie oliwy, znaleźli jedynie mały słoiczek, zapieczętowany przez Wielkiego Kapłana. Pieczęć Kapłana była dowodem na to, że oliwa ta nie została

CHANUKOWY CUD

zanieczyszczona przez Greków i, że może zostać użyta do zapalenia świecznika w Świątyni. Cud sprawił, że niewielka ilość oliwy, objętościowo wystarczająca na jeden dzień, paliła się dni osiem, a w ciągu tych dni wyprodukowano nową czystą oliwę. Od tego czasu przez osiem dni wypełniamy chanukowe przykazania, upamiętniając w ten sposób cud zwycięstwa Makabejczyków nad Grekami oraz cud z udziałem oliwy.

Micwa chanukowa wypełniana jest poprzez zapalenie chanukiji. Zapal świeczkę „szamesz” przeznaczoną do produkowania światła dla użytku świeckiego (zabronione jest, bowiem wykorzystywanie świeczek chanukowych do jakiegokolwiek innego niż micwa użytku) i do zapalenia świeczek chanukowych. Zaczynij od zapalenia jednej świeczki w pierwszą noc chanukową i każdego dnia dodawaj jedną świeczkę. Inne zwyczaje chanukowe to: gry dreidlem, spożywanie tłustych smażonych potraw takich jak pączki i placki ziemniaczane, chanukowe upominki z monet dla dzieci.

Micwot związane ze świętem Chanuka

- każdej nocy chanukowej zapalamy **świeczki na świeczniku chanukowym**
- przez osiem dni mówimy „**we al hanisim**” jako świąteczny dodatek do modlitw: Szmona Esre (Maariw) i Birkat HaMazon
- mówimy Halel (cały) podczas czytania Tory

CHANUKOWY CUD

- dni Chanuki to dni radosne, zabronione jest wtedy pościć
- istnieje zwyczaj spożywania tłustych smażonych potraw- na pamiątkę cudu „oliwy”
- wielu ludzi daje podczas Chanuki cedakę
- zwyczajowo dajemy dzieciom „monety chanukowe”, przyzwyczajają je w ten sposób do idei dawania cedaki

Kogo obowiązuje micwa zapalania chanukowych świateł?

Micwa ta spoczywa na każdej osobie narodu Izraela, mężczyźnie i kobiecie, powyżej wieku dziecięcego. Kobiety mogą przekazać micwę zapalania swemu mężowi lub ojcu i same tego nie zrobić, jednak niezamężne kobiety lub takie, których mąż zapala świece poza domem, zobowiązane są własnoręcznie zapalić chanukiję w domu. W celu edukacyjnym włącza się chłopców poniżej wieku lat 13 w wypełnianie przykazania zapalania (zobacz poniżej odnośnie minhagu hamehadrin min hamehadrin dla sefardyjczyków)

Gdzie zapalamy? (upublicznianie cudu)

Powinniśmy poczynić starania by zapalić menorę przed domem, na świeżym powietrzu. Jeżeli z jakis powodów nie jest to możliwe, np. istnieje niebezpieczeństwo, że na zewnątrz chanukowe światła zgasną, możemy zapalić chanukiję w domu. Wewnątrz mieszkania stawiamy świecznik w oknie,

CHANUKOWY CUD

jednak tylko pod warunkiem, że będzie on widoczny i z zewnątrz i wewnątrz, i że okno nie znajduje się wyżej niż 9.6 metra nad poziomem ulicy. Według innego zwyczaju, praktykowanego przez niektórych, stawia się chanukiję w otwartej przestrzeni między pokojami (np. w drzwiach), po przeciwnej stronie od mezuzy, tak by po jednej stronie widoczna była chanukija, a po drugiej mezuzah. W ten sposób jesteśmy otoczeni micwami. Minhag chabadzki – postawić menorę w samych drzwiach wejściowych do domu.

W jaki sposób zapalamy?

Każdego kolejnego dnia święta dodajemy jedną świeczkę. Pierwszego dnia zapalamy jedną, drugiego dnia dwie, trzeciego trzy, i tak do ósmego, kiedy zapalimy osiem świeczek.

Kierunek zapalania: świeczki stawiamy od prawej strony, zapalamy jednak od lewej. Przykład: pierwszego dnia stawiamy jedną świeczkę po prawej stronie chanukiji i zapalamy. Drugiego dnia dwie świeczki po prawej stronie świecznika – pierwszą zapalamy „nową świeczkę” tj. dostawioną drugiego dnia, jako drugą zapalamy świeczkę z miejsca pierwszego dnia. I tak, każdego dnia zapalamy najpierw „nową świeczkę”, potem świeczkę z wczoraj, potem sprzed dwóch dni- od lewa idąc ku prawa.

Musimy zadbać o to, by świeczki lub lampki oliwne były wystarczająco duże by palić się, przez co najmniej pół godziny, a jeśli zapalimy chanukiję przez całkowitym zmrokiem, powinny palić się 50

CHANUKOWY CUD

minut. Istnieje zwyczaj by nie gasić świeczek, nawet jeśli palą się one dłużej niż minimalny czas, pozostawmy je by zgasły same.

Czym zapalamy? (użyj oliwy)

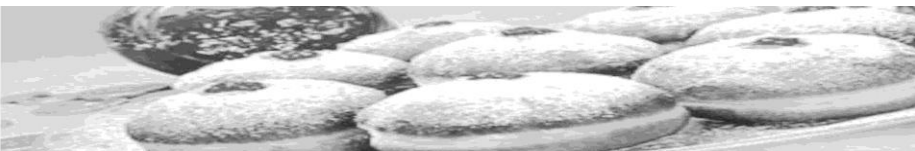
Najbardziej pożądanym jest użycie oliwy z oliwek – oryginalnej oliwy ze świątynnego cudu – jednak wszystkie rodzaje koszerne oleju i świeczek mogą być użyte do zapalania chanukowych świateł.

Czy można bez chanukiji?

Chanukija to tylko techniczne rozwiązanie i ułatwienie zapalania świeczek, a nie istota sprawy. Można poradzić sobie bez chanukiji. Dla przykładu – postaw świeczki na jakiejś podstawie na parapecie. Chanukija jest jednak lepszym rozwiązaniem, ze względu na aspekt estetyczny, który ważny jest jako wyraz szacunku jakim dzielimy przykazania. Ważne jest, by zadbać o to, żeby świeczki nie stykały się ze sobą i nie tworzyły jednego płomienia – wtedy przykazanie nie zostanie spełnione. Zachowajmy minimum 2 cm przerwy pomiędzy świeczkami czy lampkami. Nie powinniśmy używać świeczników, których ramiona nie znajdują się wobec siebie w linii prostej, na tej samej wysokości. „Szamesz” powinien znajdować się na innym poziomie, wyżej od innych świeczek, tak by się wyróżniał i nie mylił z zapalonymi na dany dzień świeczkami.

Kiedy zapalamy? (Czas zapalania)

Najlepszym czasem, by zapalić chanukowe światła jest **zachód słońca (szkija)** lub 10 minut po

CHANUKOWY CUD

zachodzie. Niektórzy wołają zapalać po ukazaniu się gwiazd. Ktoś, kto z jakiegoś powodu spóźnił się na zapalenie w najlepszym czasie, może zapalić i wypowiedzieć błogosławieństwo przez całą noc, jednak pod warunkiem, że mieszkańcy domu jeszcze nie śpią, a przy zapalaniu na zewnątrz domu- że po ulicach wciąż chodzą ludzie. Jeżeli wszyscy śpią, i nie ma możliwości by kogoś obudzić, można zapalić świece, jednak bez błogosławieństwa. Jeżeli ktoś wie, że będzie musiał przebywać poza domem w odpowiednim czasie dla zapalania menor, może poprosić kogoś z domowników- żonę lub najstarszego syna, by zapalono w jego imieniu w odpowiednim czasie. Jeżeli po powrocie do domu zechce on zapalić własnoręcznie, może to zrobić, także wypowiedzieć błogosławieństwa, jednak pod warunkiem, jak wspomnieliśmy powyżej, że towarzyszyć mu będzie jeszcze inna osoba.

Jak zapalamy w piątkową noc?

W piątek zapalamy wcześniej. Dokładnie w ustalonym czasie dla zapalania świec szabatowych. Jako pierwsze zapalamy świece chanukowe, potem szabatowe. W związku z tym, że zapalamy jeszcze przed zmrokiem, pamiętajmy o wyborze dłuższych, większych świec, które będą mogły palić się przez co najmniej 70 minut. W przypadku, gdy kobieta zapomni i zapali najpierw świece szabatowe, świece chanukowe zapalić może mężczyzna, który wraz z zapaleniem świec szabatowych nie przyjmuje na siebie Szabatu, jednak musi się to odbyć **przed**

CHANUKOWY CUD

szkija (zachodem słońca).

Szawua tow! W Mocej Szabat wracamy po modlitwie w synagodze szybko do domu, pośpiesznie robimy Hawdałę i zaraz po Hawdali zapalamy świece chanukowe (są i tacy, którzy wypowiadają: „baruch hamawdil bein hodesz le hol”, po czym zapalają chanukowe świece, a następnie błogosławią wino.

Przyjęcie gości

Ktokolwiek spędza dni Chanuki nie w swoim domu, lecz gości się u innych, spełnia swe przykazanie poprzez światła na chanukiji należącej do gospodarza domu. Jednak jeśli w domu tym panuje zwyczaj, że każdy z domowników zapala swój świecznik, także osoba będąca gościem zapala, jak wszyscy mieszkańcy domu. Ktoś, kto zaproszony jest do czyjegoś domu na świąteczny posiłek, może zapalić świece po powrocie do domu. Jeśli jednak z góry wie, że nie wróci w odpowiednim czasie, tak późno, że domownicy będą już spali, prosi kogoś z mieszkańców domu (żonę, dziecko w wieku odpowiedzialności za micwy) o zapalenie w jego imieniu). Także dzieci, przebywające u przyjaciół w domu – nie ma powodu, by zapalały one chanukiję w domu przyjaciół, zapala się po powrocie do domu.

Świeczki w bazie (wojskowej): żołnierze a także uczniowie, studenci przebywający w akademikach i bursach, zapalają świeczniki w jadalni. Niektórzy obawiają się, że w ten sposób nie spełnią

CHANUKOWY CUD

przykazania, jako, że nie jest to ich przestrzeń domowa, i zapalają w swojej sypialni. Niektórzy poskim (rabini, ustanawiający Chalachę) twierdzą jednak, że zapalając świece w prywatnym pokoju nie można wypowiadać błogosławieństwa.

Jak wygląda zapalenie mehadrin min hamehadrin (glat kosher)?

Minhag sefardyjski. Każdego dnia zapalana jest liczba świeczek odpowiadająca liczbie danego dnia-pierwszego dnia jedna, drugiego dwie i tak do ośmiu. W tradycji sefardyjskiej świece zapala tylko jedna osoba z domowników, preferowanie ojciec. Uzasadnieniem dla tej praktyki jest to, że przy zapalaniu przez wielu domowników nie jasna może być liczba zapalanych świeczek i łatwo się pomylić, który jest dzień. Jeżeli dzieci poniżej wieku dojrzałości religijnej chcą zapalić chanukiję, można im na to pozwolić, w celu edukacyjnym i dla włączenia ich w radość micwy, jednak zapala się w innym miejscu i bez błogosławieństwa.

Minhag aszkenazyjski:

Aszkenazyjscy wypełniają micwę chanukową mehadrin min hamehadrin w ten sposób, że każdy z domowników zapala jedną chanukiję i każdy wypowiada błogosławieństwo!

Problem z pomyleniem się, co do liczby świeczek można rozwiązać poprzez zachowanie bezpiecznej odległości pomiędzy świecznikami, tak, by można było je łatwo rozróżnić.

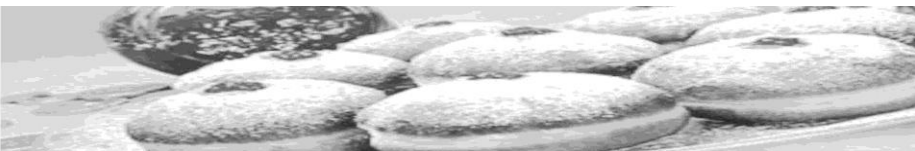
CHANUKOWY CUD

Dzieci także mogą zapalać i wypowiadać błogosławieństwo, jednak tylko dzieci powyżej szóstego roku życia, takie które zaczynają rozumieć znaczenie historii i micwy chanukowej.

Inne minhagi sefardyjskie:

Propagowanie szalom – urządzenie świątecznych posiłków dających ludziom radość. Sefardyjskie społeczności w Jerozolimie organizują przyjęcia, podczas których osoby pozostające wobec siebie w kłótni, niezgodzie, zwyczajowo godzą się podczas posiłku. Zwyczaj godny zaadoptowania.

Wzmacnianie zrozumienia. Kobiety miały duży udział w cudzie chanukowym. Jednym z minhagów sefardyjskich jest organizowanie wieczorów specjalnie dla dziewcząt i kobiet, w Rosz Hodesz miesiąca Tewet, w ramach którego wydawane jest świąteczne przyjęcie, z mlecznymi potrawami, tańcami i wysłuchaniem słów Tory.

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

Nadchodzi jedno z najweselszych świąt w żydowskim kalendarzu – Chanuka. Chanuka rozpoczyna się dnia 25 żydowskiego miesiąca Kislew i kończy 2 lub 3 Tewel (różnica dat związana jest z tym, że Kislew liczyć może 29 lub 30 dni). Według kalendarza gregoriańskiego Chanuka przypada gdzieś pomiędzy końcem listopada a początkiem grudnia.

Jaka jest historia Chanuki?

Znana jako Święto Świateł, Chanuka to trwające osiem dni świętowanie i upamiętnianie ponownego poświęcenia Świętej Świątyni w Jerozolimie, z czasów Rewolty Makabejskiej, datującej się na drugi wiek przed wspólną erą. Słowo „chanuka” oznacza poświęcenie. Święto obchodzone jest poprzez zapalanie świateł, zazwyczaj umieszczonych na dziewięcioramiennym świeczniku zwanym „chanukija”; każdego dnia zapalane jest kolejne światło, poczynając od jednego, stopniowo dochodzimy do ośmiu w ostatnią noc. Dodatkowo światło zwane „szameszem” (hebr: „strażnik”, „sługa”) również zapalane jest w każdą noc i służy do zapalania właściwych świateł; szamesz zajmuje zawsze specjalne miejsce na świeczniku, zazwyczaj nad innymi lampkami/świeczkami.

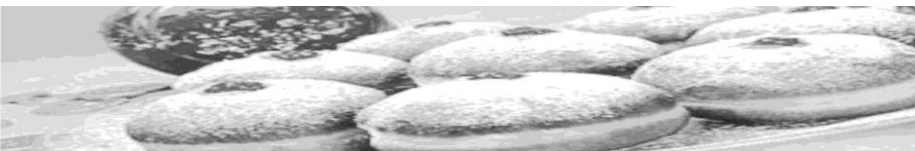
Źródłem wiedzy o Chanuce jest Talmud. W traktacie Szabat, 21, Talmud opowiada nam o tym, jak po wygnaniu wojsk Antiocha IV Epifanesa (rok 165 BCE) Makabejczycy odkryli, że niemal wszystkie

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

zasoby oliwy stosowanej do celów rytualnych zostały zbezczeszczone. Zdołali oni znaleźć jedynie mały pojemnik oliwy, zapieczętowany jeszcze przez Najwyższego Kapłana; w środku znajdowała się ilość oliwy wystarczająca na zapalenie Menory przez jeden dzień. Makabejczycy wykorzystali znaną oliwę a ta paliła się, cudem, przez osiem dni, który to czas wystarczył im na przygotowanie nowej odpowiedniej oliwy. Na pamiątkę upamiętnienia tego cudu żydowscy mędracy ustanowili ośmiodniowe święto.

W tym miejscu nasuwa się pytanie – dlaczego świętowane jest to specyficzne święto, podczas gdy bezlik cudów omówionych w Biblii nie jest? W rzeczywistości święta Chanuka i Purim – oba zostały ustanowione w czasach Drugiej Świątyni, jako upamiętnienie uratowania przez B-ga narodu żydowskiego od różnych zagrożeń. Wszystkie te święta zostały zapisane w księdze zwanej „Megilat Taanit”. Po tym jak Druga Świątynia została zburzona, nasi uczeni odwołali wszystkie święta wymienione w Megilat Taanit, wszystkie poza Purim i Chanuką. Dlaczego te dwa zostały wyróżnione? Niektórzy Rabinii sugerują, że Purim i Chanuka zostały wyróżnione, ponieważ są one prototypami wszystkich świąt. Purim reprezentuje fizyczne ocalenie od niebezpieczeństwa, Chanuka

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

reprezentuje, z kolei, duchowe wybawienie żydowskiego narodu.

Inne znane pytanie dotyczące święta odnosi się do liczby dni, przez jakie obchodzona jest Chanuka – osiem. Jeżeli świętujemy dlatego, że pojemnik oliwy, mogący oświetlić Menorę przez jeden dzień palił się osiem, logicznym byłoby chyba, by świętować Chanukę przez siedem dni – jako, że pierwszy z ośmiu dni nie był żadnym cudem. Z pytaniem tym związanych jest wiele sugerowanych odpowiedzi. Wśród nich, między innymi, jest ta mówiąca o tym, że liczba osiem posiada specjalne znaczenie w żydowskiej teologii, reprezentując transcendencję i specjalną misję żydowskiego narodu w świecie. Siedem to liczba dni stworzenia, tj. ukończenia materialnego kosmosu. Osiem, będące jednym krokiem powyżej siedmiu, reprezentuje Nieskończoność. Dlatego więc *Szmini Aceret*, święto obchodzone przez tylko jeden dzień, zaraz po *Sukot*, jest, zgodnie z żydowską tradycją, świętem tylko dla Żydów, w odróżnieniu od *Sukot*, podczas którego wszystkie ludy były witane w Jerozolimie. Podobnie ceremonia *brit mila* (obrzezanie), wprowadzająca żydowskie dziecko płci męskiej do Przymierza z B-giem, odbywa się ósmego dnia po narodzinach. Dlatego też Chanuka może być postrzegana jako upamiętnienie zwycięstwa monoteistycznej moralności nad

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

hellenizmem.

Jeśli chodzi o praktyczną stronę spełniania micwy zapalenia chanukowych świateł, Talmud zapoznaje nas z trzema sposobami wykonania ceremonii:

1. Prawo nakazuje, by w każdym domostwie zapalić jedno światło każdej nocy.
2. Lepsza praktyka (*mehadrin*) polega na zapaleniu każdej nocy jednego światła przez każdego z domowników.
3. Najbardziej preferowana praktyka (*mehadrin min hamehadrin*) polega na tym, by każdej nocy zmieniać zapaloną liczbę świateł, od jednego do ośmiu.

Ponieważ celem zapalania świeczek było propagowanie cudu (zobacz: Raszi), światła mają być umieszczone przed drzwiami wejściowymi do domu lub w oknie znajdującym się najbliżej ulicy. Wielki aszkenazyjski autorytet chalachiczny *Rema* (*Rabin Mosze Iserles; Kraków 1520-1572*) napisał, że w związku z tym, że Żydzi żyli czasem w niebezpiecznych dla nich czasach i miejscach, świeczki powinny być umieszczane na stole, wewnątrz domu, nie w oknie. Wygląda na to, że większość aszkenazyjskich Żydów zmieniło oryginalny zwyczaj stawiania świeczek w oknie lub przed domem i wciąż istnieją ludzie którzy trzymają

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

się słów Rema, pomimo faktu, że powód dla którego Rema uzasadnił ową zmianę – niebezpieczeństwo- już nie istnieje.

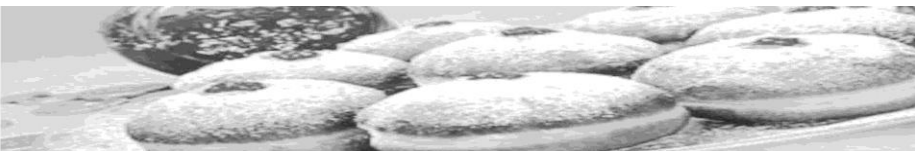
Świeczki lub lampki z oliwą stawiane są od prawej do lewej, jednak zapalane od lewej do prawej, tak by każdego dnia zapalać “najnowszą” świeczkę – tj. świeczkę dostawioną danego dnia. Praktyka ta zrozumiała jest w kontekście oryginalnego chałachicznego nakazu zapalania jednej świeczki na całe domostwo. Aszkenazejczycy i sefardyjczycy różnią się, co do tradycyjnej opinii na temat tego, czy zapalać jedną *chanukiję* (świecznik chanukowy) na dom czy też jedną chanukiję na każdego mieszkańca domu. Co ciekawe, do zamiany tradycji doszło w czasie między średniowieczem a końcem hiszpańskiej inkwizycji. Średniowieczni komentatorzy talmudyczni ze strony sefardyjskiej trzymają się opinii, mówiącej o tym, że każdy członek domu powinien zapalać jedną chanukiję, podczas gdy aszkenazyjscy komentatorzy uważają za słuszną drugą opinię. W późniejszym czasie jednak jak aszkenazyjscy rabini stanęli po stronie komentatorów sefardyjskich i vice versa, co doprowadziło do obecnej sytuacji w której sefardyjczycy zapalają jeden świecznik na całą rodzinę a aszkenazyjczycy jeden świecznik na każdego członka rodziny.

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

Przypuszczalnie owa różnica w praktyce jest wynikiem różnicy zdań dotyczących głębszych teologicznie zagadnień (ideę tę przedstawił Rabin Zevin, w swej książce „Moadim Be-Halacha”). Co miało na celu ustanowienie oryginalnego nakazu mówiącego o zapalaniu jednego świecznika na dom? Rabin Zevin sugeruje, praktyka ta symbolizowała ogień, reprezentujący siłę. Idąc ulicami żydowskiego miasta, w każdym domu zobaczyć można było światło, dzięki temu zaś poczuć siłę i jedność. Były to jednak złe czasy dla narodu żydowskiego, zwłaszcza w kontekście asymilowania się Żydów do hellenizmu. Spacer ulicami żydowskiego miasta mógł więc uderzać nie światłem licznych świec, ale raczej brakiem światła. Widok ten byłby przygnębiający i nie oznaczałby siły. Zdaniem Rabina Zevina rabini zwiększyli wymagania dotyczące chanukowych świateł, domagając się zapalania świecznika przez każdego domownika. W związku z faktem, że Żydzi pobożni posiadali prawdopodobnie więcej dzieci niż Żydzi zhellenizowani, zmieniona praktyka dawała poczucie siły – idąc ulicami miasta zobaczyć można było dziesiątki świec palących się w nie tak wielu oknach.

Zapalenie świeczki przez każdego członka rodziny

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

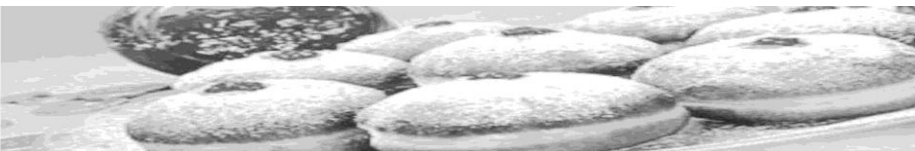
jeszcze bardziej podkreśliło symbolikę siły. Jednak asymilacja pogłębiała się i rabini zrozumieli, w pewnym momencie, że podkreślanie siły światła Chanuki i zwycięstwa militarnego Żydów, nie jest sposobem na pokonanie asymilacji. Zadaniem, jakie przed nimi stało było przyciągnięcie nie praktykujących Żydów z powrotem do Tory. Zapalanie światła na świeczniku chanukowym – *chanukiji* – podkreśla relatywnie „niewielki” cud, jaki było palenie się małej ilości oliwy przez osiem dni, aspekt zwycięstwa militarnego jest tu pomniejszony. Sam świecznik nie przywodzi na myśl ognia a raczej światło - a światło jest siłą jednoczącą. Nasuwa się tu jednak pytanie, w jakim kierunku poszły zmiany rabinów? Zapalanie jednej chanukiji na jedno gospodarstwo domowe wyraźnie usuwa aspekt siły ognia. Świecznik zawsze symbolizuje światło, nie ogień. Jeśli jednak każdy członek rodziny indywidualnie zapala chanukiję, mimo że aspekt światła jest i tu bardziej podkreślony, obecny jest w tej praktyce również aspekt siły. Czy zamiarem rabinów było całkowite wyeliminowanie aspektu ognia i siły z przykazań chanukowych, czy jedynie chcieli by, aspekt światła i nadziei był bardziej widoczny? Na pytanie to nie możemy dać pewnej odpowiedzi a talmudyczni komentatorzy różnią się w opiniach na tę kwestię.

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

Rema był zwolennikiem zapalania *chanukiji* przez każdego mieszkańca domu, zwracał uwagę na to, że świecek musi znajdować się w wyraźnym oddzieleniu od siebie, tak by łatwo rozpoznawalne było, czy zapala się pierwszą, czy drugą czy trzecią świeczkę chanukową, a nie splot poplątanych świeczek. Troska ta związana była z faktem, że większość współczesnych Rema Żydów nie posiadała prawdziwego świecznika chanukowego a jedynie zapalała liczbę świeczek odpowiadającą liczbie mieszkańców, pomnożoną przez liczbę wypadającego dnia Chanuki (dla przykładu- w czteroosobowej rodzinie – pierwszego dnia: 4 świecek, drugiego dnia: 8, trzeciego dnia: 12, etc.). Rema troszczył się więc o to, by każdy domownik podzielił świecek na osobne grupy, tak by zaznaczyć, jaki dzień Chanuki akurat przypadał. W ten sposób każdy mógł wykonać tę micwę na poziomie mehadrin min hamehadrin. W dzisiejszych czasach, kiedy praktycznie każdy posiada odpowiednią *chanukiję*, świecznik tak skonstruowany by wskazywać, jaki kiedy jest dzień – problem ten nie jest już aktualny.

Światła chanukowe winny palić się, przez co najmniej pół godziny, i zapalamy je po zmroku. Zwyczajem Wilna Gaon, praktykowanym przez wielu mieszkańców Jerozolimy, jako tradycję tego miasta,

CHANUKA – Co, Jak i Dlaczego

jest by zapalać o zachodzie słońca, mimo tego większość chasydów zapala chanukiję później, nawet w Jerozolimie. Wielu chasydzkich Rebe zapala świece dużo później, w obecności swych chasydzkich uczniów, wypełniając w ten sposób nakaz upublicznienia cudu. Niedrogie małe świeczki chanukowe palą się zwykle około pół godziny, aby spełnić więc wymaganie upublicznienia cudu należy zapalić je wtedy, kiedy jest już ciemno na dworze. Problem pojawia się w piątek wieczorem – jako, że nie wolno zapalać ognia w czasie Szabatu, świeczki zapalone muszą być przed zachodem słońca. Muszą one jednak pozostać zapalone aż do odpowiedniego czasu, jakim jest trzydzieści minut po zachodzie słońca. Najtańsze chanukowe świeczki nie palą się wystarczająco długo, by spełnić to wymaganie. Prosty rozwiązaniem problemu jest, by tego dnia zapalić dłuższe świece lub tradycyjne oliwne lampki. Trzymając się powyższego zakazu, świecznik chanukowy zapalamy jako pierwszy, następnie świece szabatowe.

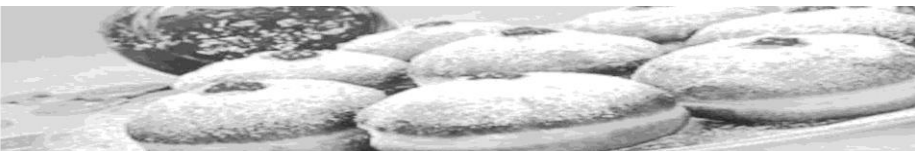
CHANUKA Z GŁĘBSZEJ PERSPEKTYWY

Nazwa i jej znaczenie

Lewi Icchak z Berdyczowa, zwraca naszą uwagę na słowo „chanuka” i jego możliwe znaczenia. Znaczeniem „chanuki” jest, w swej istocie, „inauguracja”, jednak komentatorzy znajdują w słowie tym ukryty akronim: „*hanu k”h*” – odpoczęli 25 -tego (Kislew) - חנו כ”ה חנוכה –. Chanukę należy rozumieć, w kontekście tym, jako: „odpoczęli dnia 25”. Rabin Lewi Icchak zadaje pytanie – dlaczego istnieje taka asymetria pomiędzy nazwą Chanuki a nazwą Purim? Jeśli Chanuka wzięła swą nazwę od dnia, w którym wydarzenie cudu miało miejsce, dlaczego więc Purim nie nazywa się „*chanu-jud-daled*” – חנו י”ד – odpoczęli 14 -tego (Adar) –skoro taka jest data

purimowego wydarzenia?

Rabin Lewi Icchak wyjaśnia nam tu, po pierwsze, esoteryczną koncepcję specyficznych dni świątecznych. Przed Makabejczykami dni między 25 Kislew a 2 i 3 Tawet były najzwyczajniejszymi dniami. Jednak w czasie odzyskania i ponownego poświęcenia Świątyni owe dni uzyskały specjalny duchowy aspekt, który został związany z nimi odtąd na zawsze. (W ten sposób możemy odpowiedzieć również na pytanie zadane w powyższym artykule – dlaczego nasi mędrcy odwołali wszystkie święta z Megilat Taanit, poza Chanuką i Purim. Jeśli Chanuka i Purim na zawsze skojarzone zostały z tym duchowym aspektem, zrozumiałe jest dlaczego żydowscy uczeni nie odwołali tych świąt). Znakiem tego duchowego aspektu jest, na przykład, świąteczny dodatek do codziennej modlitwy, kiedy

CHANUKA Z GŁĘBSZEJ PERSPEKTYWY

Nazwa i jej znaczenie

dziękujemy Haszem za wszystkie cuda, które uczynił On dla nas i dla naszych praojców *"ba-jamim ha-hem ba-zman ha-ze"* – oznacza dosłownie „w tych dniach (i) tym czasie”. W tych dniach – tak; ale nie tylko wtedy – również *"bazman haze"* – w tym (obecnym) czasie.

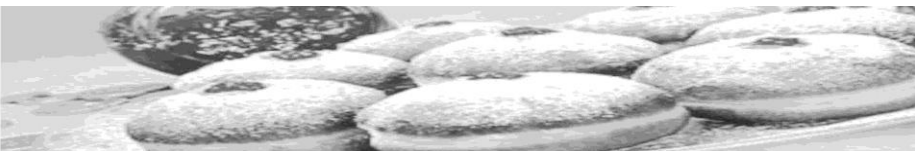
Jako drugie wyjaśnia nam Rebe, że cuda (zjawiska ponadnaturalne) są B-skim sposobem pokazania nam, że świat jest w istocie Jego (B-ga) kreacją i że znajduje się on absolutnie pod Jego kontrolą. Ponadnaturalne zjawisko - takie jak mała ilość oliwy paląca się przez osiem dni- miało miejsce podczas Chanuki, jednak nie podczas Purim. Dlatego to właśnie Chanuka otrzymała nazwę *"chanu kaf-hej"* – *odpoczęli 25 –ego (Kislew)* - co oznacza, że odpoczęli oni od życia „w trwodze” przez B-giem, tak naturalnym dla człowieka, życia które nie widzi „na własne oczy” jak B-g kontroluje wszechświat. Wtedy i tam „zobaczyli” oni, że tak właśnie jest i dlatego mogli „odpocząć”. W przypadku Purimu nie mamy do czynienia z żadnym ponadnaturalnym wydarzeniem i dlatego Purim nazywa się Purim a nie *"chanu jad – odpoczęli ego (Adar)*. Wyjaśnienia Rebego tłumaczyć mogą również fakt, że podczas Purim czytamy Księgę Estery, natomiast podczas Chanuki nie czytamy żadnej księgi.

GŁĘBSZY WGLĄD W ŚWIĘTO CHANUKI

Rola Kapłana & Nasza Relacja z B-giem

Najbardziej znanym bohaterem militarnym judaizmu jest Król Dawid. Dynastia dawidowa ma pozostać królewską rodziną Żydów po wieczne czasy, dlatego też, kiedy w czasie historii chanukowej napotykamy na rodzinę kapłańską – Chaszmonaitów – prowadzącą i wygrywającą walki, później przejmującą tron królewski –dynastia ta może wydawać się nam problematyczna. Na temat ten powstało bardzo wiele ciekawych tekstów, wśród nich pisma Rabina Cwi Szapiro z Dynowa (1785 – 1841), mistrza chasydzkiego, ucznia nadzwyczajnego Choze (Widzącego) z Lublina. Rabin Cwi Elimelech usłyszał od swego mistrza, że pochodzi on (Rabin Cwi) od plemienia Jichasara, co zaowocowało tym, że zatytułował jedną ze swych ksiązek „Bnei Jichasar” – synowie Jichasara. Rebe dotyka w tekście tym zagadnienia chanukowego zwycięstwa, inspirowanego przez Matitjahu Koena Gadol (Wielkiego Kapłana). Dlaczego właśnie przez Wielkiego Kapłana? Rebe sięga w tym miejscu ku źródłom kabalistycznym, które objaśniają nam między innymi to, jakie duchowe aspekty reprezentowane są w tym świecie przez różne byty fizyczne. Koen Gadol reprezentuje *chochma* – mądrość. Chochma jest również duchowym aspektem, poprzez który Haszem stworzył świat, jak tłumaczy pierwszy werset Tory Targum Jeruzalimi „*Bereszit bara Elokim et haszamajim weet haarec*”, tłumacząc na: „*Bechuchmeta bara Elokim et haszamajim weet haarec*” – „Poprzez duchowy aspekt mądrości Elokim stworzył nieba i ziemię”. Jak odnosi się do tego Koen Gadol, który również

GŁĘBSZY WGLĄD W ŚWIĘTO CHANUKI

Rola Kapłana & Nasza Relacja z B-giem

stanowi duchowy aspekt *chochma*, i jak powiązane jest to ze stworzeniem świata, które także dokonało się poprzez ten sam duchowy aspekt? Rebe wyjaśnia w tym miejscu, że największym złem, do jakiego dążyli helleniści było zamienienie Tory na mądrość hellenistyczną, dlatego też Koen Gadol, reprezentujący duchowy aspekt B-skiej mądrości stanowił naturalne narzędzie obrony przed hellenistycznym aspektem.

Chciałbym rozwinąć słowa Rebe o jeden krok dalej. Weźmy pod uwagę fakt, że Koen Gadol – zanurzony w rytuale bardziej niż jakakolwiek inna osoba i którego zobowiązanie do zachowania rytualnej czystości jest o wiele poważniejsze niż jakiegokolwiek innej osoby – reprezentuje mimo wszystko bardzo przyziemny aspekt duchowości, znany jako mądrość. Jak wszyscy wiemy, mądrość wymaga nauki, ciężkiej pracy i nie spada z nieba jak manna. Poprzez fakt, że B-g stworzył świat przez duchowy aspekt *chuchmeta*- mądrość, uczymy się, że także my mamy odnosić się do Niego i Jego stworzenia z mądrością. Naszym wzorem nie jest beczynne fizycznie siedzenie, próbując być „duchowym” i czekając na B-ską reakcję. Powinniśmy „zanurzyć nasze ręce”, tak jakby, poprzez wykorzystanie naszych umysłów i zdolności fizycznych w taki sposób, by sprawić, że świat ten stanie się tym, co Haszem zaplanował dla nas. Helleniści również podpisali się pod ideą „ponad - świata”, byli oni jednak nieugięci co do rozdzielenia „ponad - świata” i świata fizycznego. Dla nich

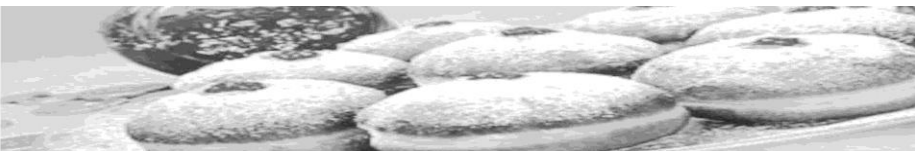

GŁĘBSZY WGLĄD W ŚWIĘTO CHANUKI

Rola Kapłana & Nasza Relacja z B-giem

fizyczny świat mógł być jedynie fizyczny. Judaizm uczy czegoś przeciwnego: nie możemy rozdzielić świętego od świeckiego – mamy sprawić, że świecki stanie się w jakiś sposób święty. Może być to osiągnięte jedynie przez osobę, która zdobyła *chochma*- mądrość; a im więcej *chochma* u danej osoby, tym więcej duchowości zdobędzie ona w swej fizycznej przestrzeni. Żydowskie przesłanie mówiące o tym, że nasza fizyczna rzeczywistość, bez magicznego przemieniania się w coś nie-fizycznego, zawiera w sobie duchowość, nie jest łatwą koncepcją do przyjęcia. Konceptualnie prostsze jest oddzielenie pomiędzy fizycznym i duchowym, co w konsekwencji prowadzi do pozostawienia siebie jako „białej karty” w przestrzeni fizycznej i oczekiwania na to, jak przestrzeń duchowa magicznie ujawni się, wtedy kiedy się jej na to pozwoli. Wierzę, że Haszem wybrał aspekt *chochma* w powiązaniu z jedyną osobą, jaka kiedykolwiek miała prawo wejść do najświętszego miejsca na ziemi, choć tylko raz na rok – Koen Gadol wchodzący do Świętego Świętych w Świątyni podczas Jom Kipur; jak również biorąc *chochma* jako narzędzie do stworzenia świata- w celu wydrążenia i zaszczepienia w naszych sercach i mózgach obowiązku bycia „myślącymi” sługami Haszem, a nie lemingami bezmyślnie kroczącymi w kierunku, w jaki się je prowadzi.

Autor książki Zohar napisał, że bramy *chochmy* otworzą się na początku 57 stulecia i wszyscy zgodzimy się, co do tego, że jeśli chodzi o mądrość,

GŁĘBSZY WGLĄD W ŚWIĘTO CHANUKI

Rola Kapłana & Nasza Relacja z B-giem

to ostatnie 170 charakteryzowały się ogromnymi skokami na przód, umożliwiającymi nam wykonywanie rzeczy, o których nie śniło się naszym pradziadkom (czy też nawet naszym rodzicom). Jedna z opinii w Talmudzie mówi o tym, że pomiędzy naszymi czasami a tymi, po przyjsciu Mesjasza nie będzie żadnej fizycznej różnicy, poza tym, że staniemy się niezależnym królestwem pod Mesjasza panowaniem – co stanowi przeciwieństwo do obecnych czasów, w których brak nam takiej niezależności. Bazując na tej opinii w Talmudzie możemy, podobnie jak wielki uczyony Rabin Arie Kaplan, dojść do wniosku, że

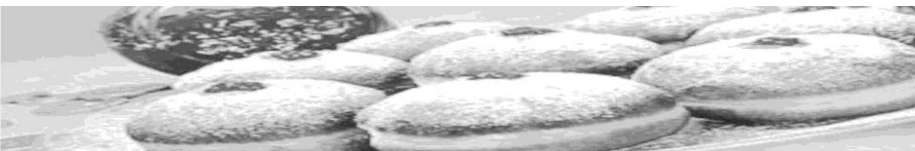
różne cuda, o których mowa w księgach prorockich, mające mają nastąpić przed nadejściem i w czasie przyścia Mesjasza - nie mają charakteru nadprzyrodzonego per se, ale są postępowem technologicznym, będącym owocem otrzymania przez nas większego wglądu w B-ski proces kreacji. Prorockie wizje wspominają o owocach, które kilkakrotnie zwiększą swój normalny rozmiar – wszyscy wiemy, że jest to już możliwe, dzięki genetyce. Tradycja mówi o tym, że w dniach poprzedzających nadejście Mesjasza zakończy się przekleństwo ciężące na potomkiniach Chawy – pozwólcie mi tu wspomnieć o tym, jakie efekty mają współczesne metody znieczulania przy porodzie. Przykładów jest mnóstwo, lecz komunikat jest jednak jeden: my, Żydzi nie możemy porzucać swej inteligencji na rzecz religijności. Wręcz przeciwnie - mamy za zadanie rozwijać naszą inteligencję, tak abyśmy mogli używać jej dla szamajim leszem (ze

GŁĘBSZY WGLĄD W ŚWIĘTO CHANUKI

Rola Kapłana & Nasza Relacja z B-giem

względu na Niebiosa). To wielkie wyzwanie, ale wyzwania są tym, co stanowi o człowieczeństwie. Arcykapłan Matitjahu opuścił spokój Świątyni, aby stać się feldmarszałkiem. Od nas wymagane jest znacznie mniej. Miejmy nadzieję, że jesteśmy w stanie spełniać nasze wyzwanie, tak jak zrobił to Koen Gadol.

ZAPALANIE CHANUKIJI – Krok po kroku

**Zapal szamesz. Podnieś szamesz i powiedz
błogosławieństwa:**

1. Błogosławieństwo na zapalenie świec

ברוך אתה ה' אל קינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו
וצונו להדליק נר של חנכה

*Baruch Ata Adonai Eloheinu melech haolam, aszer
kideszanu bemicwotaw weciwanu lehadlik ner szel
Chanuka.*

Błogosławiony jesteś Ty, Haszem, B-g nasz, Król
świata, który uświęcił nas Swymi przykazaniami i
nakazał nam zapalać światła chanukowe.

2. Błogosławieństwo na Cud Chanukowy:

ברוך אתה ה' אל קינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו
בימים ההם בזמן הזה

*Baruch ata Adonai Eloheinu melech ha-olam,
szeasa nisim la-awoteinu ba-jamim hahem bazman
haze.*

Błogosławiony jesteś Ty, Haszem, B-g nasz, Król
świata, który uczynił cuda dla naszych praojców, w
tamtych dniach i w tym czasie.

3. Pierwszej nocy chanukowej, wypowiadamy również te słowa:

ברוך אתה ה' אל קינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו
לזמן הזה

*Baruch Ata Adonai Eloheinu melech ha-olam,
szehechejanu wekijemanu wehigijanu lazman haze.*
Błogosławiony jesteś Ty, Haszem, B-g nasz, Król

ZAPALANIE CHANUKIJI – Krok po kroku

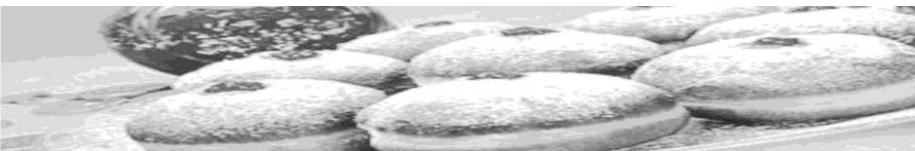
świata, który dał nam życie, utrzymał nas i doprowadził do tego czasu.

Teraz zapal świece chanukowe. Podczas zapalania recytuj:

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אֲנַחְנוּ מִדְּלִיקוֹן, עַל הַנְּסִים וְעַל הַנִּפְלְאוֹת וְעַל
הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמַּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזַמַּן
הַזֶּה, עַל יְדֵי כַהֲנִיךְ הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל שְׁמוֹנַת יָמֵי חֲנֻכָּה, הַנֵּרוֹת
הַלָּלוּ קֹדֶשׁ הֵם, וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, אֲלֵא לְרֵאוֹתָן
בְּלִבְדּוֹ, כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, עַל נִסֶּיךָ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְעַל יְשׁוּעָתְךָ:

Hanerot halalu anu madliki al hanisim weal haniflaot
weal hateszuot weal hamilchamot, szeasita
laawoteinu bajamim hahem bazman haze, al jedei
kohanecha hakedoschim. Vechol szmonat jemei
Chanuka hanerot halalu kodesz hem, weein lanu
reszut lehisztamesz bahem ela lirotam bilwad kdei
lehodot ulehalel leszimcha hagadol al nisecha weal
nifleotecha weal jeszuatecha

Światła te zapalamy za cuda i za znaki, za wybawienia i za boje, jakie stoczyłeś za naszych praojców, w tamtych dniach, w tym czasie, poprzez Swoich świętych kapłanów. Przez wszystkie osiem dni Chanuki światła te są święte, i nie wolno nam używać ich do innego celu. Można wyłącznie patrzeć na nie, aby dziękować i wychwalać Twoje wielkie imię, za Twe cuda i Twe znaki i za Twoje wybawienie.

PIOSENKI CHANUKOWE

מעוז צור – MAOZ CUR

מעוז צור ישועתי לך נָאָה לְשַׁבַּח
תִּכּוֹן בֵּית תְּפִלָּתִי וְשֵׁם תּוֹדָה נִזְבַּח
לַעֲת תִּכּוֹן מִטְבַּח מִצָּר הַמִּנְבַּח
אֶז אֲגַמּוֹר בְּשִׁיר מִזְמוֹר חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ

רעות שְׂבַעָה נִפְשֵׁי בְּיָגוֹן כִּי כָּלָה
חַיִּי מִרְרוּ בְּקִי שֵׁי בְשַׁעְבוֹד מַלְכוּת עֲגֵלָה
וּבְיָדוֹ הַגְּדוּלָה הוֹצִיא אֶת הַסִּגְלָה
חֵיל פִּרְעֹה וְכָל זָרְעוֹ יִרְדּוּ כְּאֶבֶן בַּמַּצוּלָה

דְּבִיר קִדְשׁוֹ הִבִּיאֵנִי וְגַם שֵׁם לֹא שִׁקְטֵתִי
וְכֹא נוֹגֵשׁ וְהַגְלֵנִי כִי זָרִים עֲבַדְתִּי
וַיִּין רַעַל מִסְכֵּתִי כִּמְעַט שִׁעֲבַרְתִּי
קֵץ בְּכָל זָרְבָבֵל לִקְץ שְׁבַעִים נוֹשַׁעְתִּי

כְּרוֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ בִּקְשׁ אֲגִי בֶן הַמִּדְתָּא
וְנִהְיֵתָה לוֹ לִפַּח וּלְמוֹקֵשׁ וְגֵאוֹתָו נִשְׁבַּתָּה
רֹאשׁ אִשׁ יְמִינִי נִשְׁאֵת וְאוֹיֵב שְׂמוֹ מַחִית
רֹב בְּנֵי וְקִנְיָיו עַל הַעֵץ תִּלִּית

יָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי אֲזִי בִימֵי חֲשֻׁמִּים
וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מִגְדְּלִי וְטִמְאוּ כָּל הַשְּׂמִינִים
וּמְנוֹתַי קִנְקְנִים נַעֲשֶׂה נֶס לְשׁוֹשְׁנִים
בְּנֵי בֵּינָה יְמֵי שְׂמוֹנָה קִבְּעוּ שִׁיר וּרְנָנִים

חֲשׂוֹף זָרַע קִדְשֶׁךָ וְקִרְבֶּךָ קֵץ הַיְשׁוּעָה
נִקְּמֵם נִקְמַת עֲבָדֶיךָ מֵאִמָּה הַרְשָׁעָה
כִּי אֲרַכָּה הַשָּׁעָה וְאִין קֵץ לִימֵי הַרְעָה
דַּחַה אֲדַמּוֹן בְּצֵל צִלְמוֹן הַקֵּם לָנוּ רוּעִים שְׁבַעָה

PIOSENKI CHANUKOWE

Maoz Cur Jeszuati Lecha Nae Leszabeiach.
Tikon Beit Tefilati Weszam Toda Nezabeiach
Leeit Tachin Matbeiach Micar Hamnabeiach
Az Egmor Beszir Mizmor Chanukat Hamizbeiach

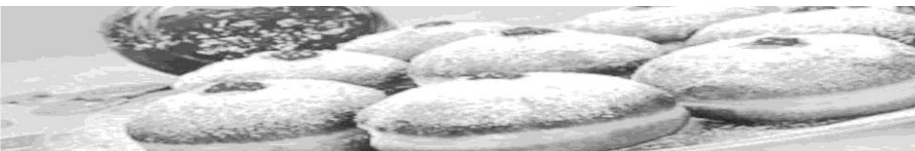
Raot Sava Nafszu Bejagon Kochi Kala.
Chajai Mereru Wekoszi Beszibud Malchhut Egla.
Uwejado Hagedola Hoci Et Hasegula
Cheil Paro Wechol Zaro Jardu Keewen Bimcula

Dwir Kodszo Hewiani Wegam Szam Lo Szakateti
Uwa Noges Wehiglani Ki Zarim Awadeti
Wejein Raal Masachti Kimat Szeawarti
Keic Bawel Zerubawel Lekeic Sziwim Noszati

Krot Komat Berosz Bikesz Agagi Ben Hamdata
Wenihjeta Lo Lefach Ulemokesz Wegaawato
Niszbata Rosz Jemini Niseita Weojew Szmo
Machita Row Banaw Wekinjanaw Al Haec Talita

Jewanim Nikbecu Alai Azai Bimej Chaszmanim
Ufarcu Chomot Migdalai Wetimu Kol Haszmanim
Uminotar Kankanim Naasa Nes Laszoszanim
Bnei Wina Jemei Szmona Kawu Szir Uerenaenim

Chasof Zroa Kodszecha Wekarew Keic Hajeszua
Nekom Nikmat Dam Awadecha Meuma Hareszaa
Ki Archa HaszaaWeein Keic Limei Haraa
Dechei Admon Beceil Calmon Hakeim Lanu Roim
Sziwa

PIOSENKI CHANUKOWE

„Potężna Opoko zbawienia mego! Miło jest Ciebie chwalić. Odbuduj mój Dom Modlitwy (Świątynię), a przyniesiemy tam ofiarę dziękczynną. Gdy przygotujesz miejsce rzezi dla bluźnierczego wroga, wówczas zakończę śpiewem hymnu poświęcenie ołtarza..

Cierpieniami nasycona jest dusza moja. Smutkiem siły moje wycieńczone byty.
Życie moje sprzykrzyło mi się z powodu ciężkiej pracy w niewoli w państwie cielca (Egipt). Lecz swoją potężną ręką wywiódł Ulubieńca swego.
Wojsko Faraona i wszyscy potomkowie jego zstąpiły jak kamień w tonie.

Do Przybytku świętości swej przywiódł mnie, ale i tam nie spocząłem.
I przybył ciemiezca (Nehukadnezar, król babiloński) i wygnał mnie,
ponieważ bóstwom obcym służyłem i wino upajające im ofiarowałem.
Zaledwie wyszedłem i przyszedł koniec Babilonii.
Zerubabel nastał,
w końcu po siedemdziesięciu latach wybawiony zostałem.

Ściąć jodle wyniosłą usiłował Agagi syn Hamdata (Haman),
lecz stało się to dla niego sidłem i pycha jego zastała zniszczona.
Głowę syna Jemini (Mordechaja) wyniosłeś, a wroga imię zgładziłeś.

PIOSENKI CHANUKOWE

Mnóstwo synów jego i cały dwór jego na drzewie powieszono.

Grecy zebrali się przeciwko mnie,
wtedy za czasów Chasmonejczyków zburzyli mury
twierdzy mojej i zanieczyścili cały święty olej.

Ale z dzbanków pozostałych stał się cud dla
ulubieńców.

Mężowie uczeni na osiem dni ustanowili pieśni i
śpiewy.

Obnaż ramię święte Swoje i zbliż kres zbawienia,
zemścij się za krew sług Twoich na wykonawcach
niegodziwości.

Wszak długo czekamy zbawienia, a nie ma końca
dni nieszczęścia.

Strąć Edom w otchłanie piekła i wskrzesz dla nas
siedmiu pasterzy

(Abrahama, Izaaka, Jakuba, Mojżesza, Arona,
Dawida, Salomona)

PIOSENKI CHANUKOWE

SEWIWON SOW SOW SOW ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב

ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב
חֲנֻכָּה הוּא חָג טוֹב
חֲנֻכָּה הוּא חָג טוֹב
ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב ס'ב

חָג שְׂמֵחָה הוּא לַעַם
נֶס גְּדוֹל ה'יְהִי שָׁמ
נֶס גְּדוֹל ה'יְהִי שָׁמ
חָג שְׂמֵחָה הוּא לַעַם

Sewiwon, sow, sow, sow	Dreidel, kręć się, kręć
Chanuka hu chag tow	Chanuka to super święto
Chanuka hu chag tow	Chanuka to super święto
Sewiwon, sow, sow, sow	Dreidel, kręć się, kręć

Chag simcha hu laam	Święto radości dla
Nes gadol haja szam	naszego narodu
Nes gadol haja szam	Wielki cud zdarzył się tam
Chag simcha hu laam	Wielki cud zdarzył się
	tam
	Święto radości dla
	naszego narodu

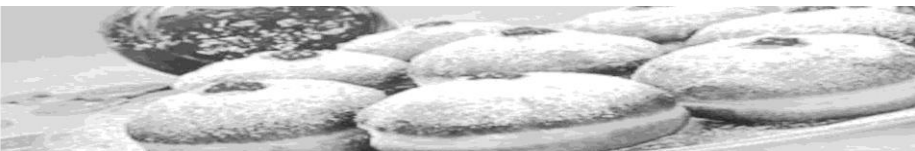

PIOSENKI CHANUKOWE

חנוכה אוי חנוכה – CHANUKE OJ CHANUKE

חנוכה אוי חנוכה
א יום-טוב אַ שיינער
א לוסטיקער אַ פריילעכער
נישט דאָ נאָך אַזוינער
אלע נאָכט מיט דריידלעך
שפילן מיר
פרישע הייסע לאַטקעס
עסן אָן אַ שיעור

געשווינדער, צינדט קינדער
די חנוכה ליכטלעך אָן
זאָגט על-הניסים
לויבט גאָט פאַר די נסים
און לאמיר אלע טאנצען אין קאָן
זאָגט על-הניסים
לויבט גאָט פאַר די נסים
און לאַמיר אַלע טאַנצען אין קאָן

PIOSENKI CHANUKOWE

Chanuke oj Chanuke
A jontef a shejner,
A lustiker a frejlecher
Niszt do noch azojner
Ale nacht mit drejdlech
szpiln mir,
Frisze hejse latkes,
esn on a szir.

Geszwinder, cindt kinder
Di Chanuke lichtlech on,
Zogt "Al Hanisim",
loybt Got far di nisim,
Un lomir ale tantsen in
kon.
Zogt "Al Hanisim", loybt
Got far di nisim,
Un lomir ale tantsen in
kon.

Chanuka, oh Chanuka
Piękne święto
Tak szczęśliwe i wesołe
Żadne nie jest mu
podobne
Każdej nocy grać
będziemy w dreidel
Gorące, świeże latkes
jeść będziemy bez
końca

Dzieci przyjdźcie szybko
Zapalić chanukowe
świece
Powiedzcie "Al
Hanisim", by chwalić B-
ga za cuda,
I wszyscy razem
zatańczymy w kręgu!
Powiedzcie "Al
Hanisim", by chwalić B-
ga za cuda,
I wszyscy razem
zatańczymy w kręgu!

PIOSENKI CHANUKOWE

מי ימלל גבורות ישראל אותם

מי ימלל גבורות ישראל אותם
מי ימנה הן בכל דור יקום הגבור
גואל העם שמע

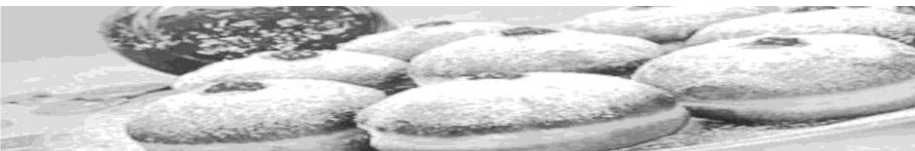
בַּיָּמִים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה
מִכְּבִּי מוֹשִׁיעַ וּפֹדֶה
וּבְיָמֵינוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל
יִתְאַחַד יְקוּם וַיִּגְאֵל

Mi jemalel gvurot Yisrael
otam
mi jimne?
Hen bechol dor jakum
hagibor
Goel haam.
Sзма!

Kto powtórzyć może
wielkie wydarzenia
Izraela, kto zliczyć je
może?
W każdym pokoleniu
powstał bohater, by
uratować naród.
Słuchajcie!

Bajamim hahem
bazman haze
Makabi moszia ufode
Uwejameinu kol am
Jisrael
Jitached jakum wejigael.

W tamtych dniach i w
tym czasie, uratowali i
uwolnili nas
Makabejczycy. A w
naszych czasach
powstać musi cały
żydowski naród.

PIOSENKI CHANUKOWE

JEMEJ CHANUKA ימי החנכה

ימי החנכה חנכת מקדשנו
בגיל ובשמחה ממלאים את לבנו
לילה ויום סביבוננו יס' ב'
ספגניות נ' אכל בם לר' ב'
האירו הדליקו
נרות חנכה רבים
על הנסים ועל הנפלאות
אשר חוללו המכבים

נצחון המכבים נספר, נזמרה
על האויבים אז ידם כי גברה
ירושלים שבה לתחייה
עם ישראל עשה תושיה
האירו הדליקו
על הנסים ועל הנפלאות
אשר חוללו המכבים

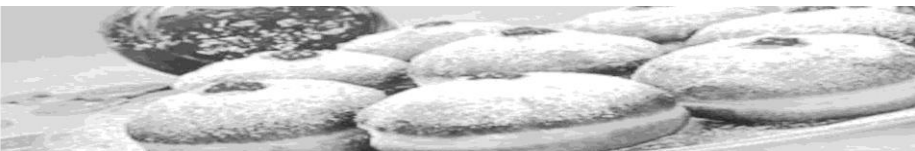
PIOSENKI CHANUKOWE

Jemej haChanuka
chanukat mikdaszeinu
begil uwesimcha
memalim et libeinu
lajla wejom swiwoneinu
jisow sufganijot nochal
bam larow.
Hairu! Hadliku!
Nerot Chanuka rabim
al hanisim weal haniflaot
aszer cholelu
haMakabim

Nicachon haMakabim
nesaper, nezamra
al haojwim az jadam ki
gawra
Jeruszałajim szawa
litchija
am Jisrael asa tuszija.
Hairu! Hadliku!
Nerot Chanuka rabim
al hanisim weal haniflaot
aszer cholelu
haMakabim

Dni Chanuki –
poświęcenia Świątyni.
Nasze serca
przepełnione są
radością.
Noc i dzień kręcą się
dreidle i jemy mnóstwo
pączków.
Zaświeć chanukowe
światła! Niech rozbłyszną!
Za cuda i znaki, które B-
g objawił
Makabejczykom

Opowiadać i śpiewać
będziemy o zwycięstwie
Makabejczyków, którzy
rękami pokonali wroga.
Jerozolima powróciła do
życia, po tym jak naród
Izraela pokazał swą
dzielność.
Zaświeć chanukowe
światła! Niech rozbłyszną!
Za cuda i znaki, które B-
g objawił
Makabejczykom

PRZEPISY NA ŚWIĄTECZNE PRZYSMAKI

Pączki (przepis na ok. 20 pączków).

Składniki:

4 szklanki mąki
4 żółtka jajka
4 łyżki oliwy/oleju
4 łyżki cukru
40 g drożdży
1.5 szklanki ciepłej wody
1 opakowanie cukru waniliowego
2 łyżki koniaku
Szczypta soli

Przygotowanie:

Zmieszać drożdże, łyżkę cukru i szklankę ciepłej wody. Czekamy około 10 minut na fermentację mieszanki. Przesiewamy mąkę do miski, wlewamy sfermentowane drożdże i dodajemy pozostałe składniki. Mieszamy ciasto, po czym posypujemy delikatnie mąką i ostawiamy przykryte, na godzinę, do wyrośnięcia.

Wałkujemy ciasto do uzyskania płaskiej powierzchni o grubości 2 cm.

Wycinamy krążki przy pomocy szklanki. Krążki natłuszczamy i pozostawiamy na kolejne 20 minut do dodatkowego wyrośnięcia.

Wlewamy olej do szerokiego i płaskiego garnka lub wysokiej patelni. Podgrzewamy olej do średniej lub wysokiej temperatury, tak jednak by pączków nie spalić.

Smażymy z obu stron. Gdy pączki są gotowe, wyjmujemy je dziurawą łyżką i kładziemy na talerzu wyłożonym papierem pergaminowym lub serwetkami.

Aplikowanie dżemu:

Strzykawkę wypełniamy dżemem i aplikujemy dżem wstrzykując go do pączka.

Dekorujemy pączki cukrem pudrem.

PRZEPISY NA ŚWIĄTECZNE PRZYSMAKI

Placki ziemniaczane:

Składniki:

3 duże ziemniaki
Jajko
2 łyżeczki mąki
Łyżka śmietany (nie koniecznie)
Sól i pieprz.

Przygotowanie:

Zetrzeć ziemniaki na tarce lub w mikserze
Dodać jajko, śmietanę i przyprawy
(jeżeli ciasto wyjdzie za rzadkie, można dodać ziemniaki lub mąkę).

Formujemy płaskie placki i smażymy na oleju.
Kładziemy na ręczniki papierowe, serwujemy
* Można użyć cukinię lub kabaczek / słodkie ziemniaki (batata), w proporcji 50 % do ilości zwykłych ziemniaków.

